

20-lecie międzywojenne

czas trwania i nazwa:

- nieskrępowany rozwój kultury, bez poczucia zagrożenia do walki ⇒ 20-lecie międzywojenne
- 11 listopada 1918 - koniec 1939

grupy poetyckie:

Skamander:

- Julian Tuwim, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska i inni (Iwaszkiewicz, Lechoń, Wienyński)
- wybitne indywidualności
- brak wspólnego programu
- tęczyła ich niechęć do kłopotliwej poetyki młodopolskiej i traktowania poety jako kogoś szczególnego
- głosili uwolnienie polskiej literatury od obowiązków patriotycznych
- prowadzili kawiarnię „Pod Pikadorem”

Chcieli pisać o codzienności (Witalizm)

Awangarda Krakowska:

- Tadeusz Peiper, Julian Przybóś
- „inżynierzy słowa”
- w poezji nie są najważniejsze uczucia, tylko konstrukcja intelektualna oparta na metaforze
- artysta powinien skupić się na konstruowaniu nowego języka poetyckiego

Awangarda Lubelska:

- Józef Czechowicz, Czesław Miłosz, Teodor Bujnicki
- katastrofizm
- pesymistyczna wizja przyszłości

← Zagary w Wilnie, ta sama myśl

Futuryści:

- Bruno Jasiński, Stanisław Młodziejewicz, Aleksander Wat
- odwołanie tradycji na rzecz nowoczesności
- bunt przeciwko społeczeństwu
- uwolnienie sztuki

nurty artystyczne:

kubizm:

- niezwykłość w prostych formach geometrycznych
- odwołanie perspektywy

dadaizm:

- reakcja na wojenną rzeczywistość
- bunt przeciwko dotychczasowemu rozumieniu sztuki
- pospolite przedmioty jako dzieła artystyczne
- kolaże

Surrealizm:

- inspirowany psychoanalizą Freuda
- nieświadomość, fantazja, halucynacja, sen
- strumień świadomości

ekspresjonizm:

- narodził się jeszcze przed I WW
- wyrażanie osobistych wizji i emocji
- gwałtowne środki wyrazu, symbolika

futuryzm:

- patnienie w przyszłość i nowoczesność
- odwołanie do tradycji
- unicestwienie akademii, bibliotek i muzeów

poezja Leśmiana

- natura jako żywioł przesiąknięty twórczą siłą
- odwołanie do intuicji i przeczuć
- pierwotna, ludowa wizja świata (mity, baśnie, ballady)
- symbolizm i metafory
- zagadnienie metafizyczne (istnienie i poznanie)
- groteska

Leśmianizm - neologizmy oddające naturę kreowaną przez Leśmiana rzeczywistości

proza Schulza

- ekspresjonizm + psychologizm
- marzenie senne (oniryzm)

sklepy cynamonowe:

- narrator - mężczyzna wracający pamięcią do dzieciństwa
- realizm → oniryzm
- pogranicze jawy i snu
- bogaty, metaforyczny język

pojęcia i gatunki

groteska:

- ostre zestawienie różnych jakości estetycznych
- blika karykatury/parodii
- zniekształcenie świata przedstawionego
- jest na granicy absurdu

determinizm:

- zasada stałego powrotu w relacjach między zjawiskami
- koncepcja powstania dzieła literackiego

epigramat:

- krótki, lekki i dowcipny utwór poetycki
- zakończony puentą
- charakter satyryczny/refleksyjny
- pochodzi z poezji starożytnej (greckie kamienie żartobne)
- Maria Pawlikowska-Jasnorzewska

ballada filozoficzna:

- epika + liryka + dramat
- refleksje na tematy egzystencjalne
- „Dziewczyna” Leśmiana!

witalizm:

- koncepcja filozoficzna przyjmująca istnienie w organizmach niematerialnej siły życiowej
- fascynacja życiem, euforia, optymizm i żywotność
- Skamandryci!

awangarda:

- grupa ludzi, których działalność jest oryginalna
- wypredza swoją epokę
- sprzeciw wobec tradycji

katastrofizm:

- przeświadczenie o nieuchronnej i bliskiej zagładzie
- inspiracje z dekadentyzmu
- Zagary! (Czechowicz)

tytuły

„Przedwiośnie”

- moment rozpoczęcia jakiegoś zdarzenia lub wcześniejszego doświadczenia
- budzenie się do życia zbiorowości
- budzenie się Polski po zaborach

„Granica”

- podkreślenie bariery między grupami społecznymi
- społeczne normy i zasady
- granica moralności

determinizm

„Ferdynand”

- Gombrowicz: nic to nie znaczy, losowe trudne słowo
- literaturoznawca: imię jednego z bohaterów powieści „Rabbit”
- 30 door key

symbole w Ferdynandzie

gęba - formy które przyjmujemy

Łydka - młodość, swoboda obyczajów, nowoczesność

pupa - symbol dzieciństwa

rewolucja w Przedwiośniu

- dwie perspektywy

indywidualna

- Baryka + matka
- Baryka - zachęca się do rewolucji
- Barykówna - ewolucja budzików w niej grozi

zbiorowa

- mieszkańcy Baku
- zamknięcie miasta
- manifestacje

koncepty naprawy Polski

Antoni Łubek

- komunista
- rewolucja bolszewicka w Polsce
- równość klas społecznych (zniszczenie arystokracji)
- argumenty za: zła sytuacja ekonomiczna

Szymon Gajowiec

- realista, pozytywista
- systematyczne reformy, w wielu dziedzinach
- zgodny kraj wielu naradów
- długotrwała edukacja kraju
- utrzymanie granic odrodzonego państwa

Szklane Domy - fikcyjne reformy